

Karoliina Partanen kok ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Minna Canthin kotitalon Kanttilan korjaushankkeen suunnitteluun ja edistämiseen sekä Minna Canth säätiön perustamisen valmisteluun (200 000 euroa)

Eduskunnalle

Minna Canth (1844—1897) oli aikansa Suomessa merkittävä mielipidevaikuttaja ja eurooppalaisten aatteiden välittäjä. Hän oli kirjallisuutemme uudistaja ja suomalaisen realismin uranuurtaja, ensimmäinen suomenkielinen sanomalehtinainen, liikenainen sekä yhteiskunnallinen vaikuttaja. Hänen elämäntyöllään on ollut suuri merkitys Suomen kehittymiseen tasa-arvon ja koulutuksen edelläkävijämaaksi. Canth edisti naisten asemaa muun muassa tekemällä työtä tyttöjen koulutusmahdollisuuksien parantamiseksi ja oli suomenkielisen koulutuksen uranuurtajia. Hän loi toiminnallaan linjaukset suomalaisen sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien kehittämiseksi. Canth on kahdeksas suomalainen merkkihenkilö ja ensimmäinen suomalainen nainen, joka on saanut oman liputuspäivän: Minna Canthin päivä, tasa-arvon päivä (19. maaliskuuta).

Minna Canthin kotitalo Kanttila on Kuopion vanhimpia käytössä olevia rakennuksia. Rakennuksessa on sijainnut Sisä-Suomen ensimmäinen kirjakauppa (1820—1846) ja Minna Canthin koti ja liiketila (1854—1897). Rakennus on voimassa olevan asemakaavan mukaan suojeltu merkinnällä sr-7, ja se on kulttuurihistoriallisesti arvokas. 1800-luvun lopulla Kustaantorin (nykyisin Snellmanin puisto) reunalla sijainnut Kanttila oli nuoren suomalaisen sivistysteistön henkinen koti. Siellä käytiin keskusteluja eurooppalaisista aatteista ja kirjallisista virtauksista.

Minna Canth omisti Kanttilan v. 1879—1897 ja Minna Canthin perilliset toimivat tontin omistajina v. 1897—1974, jolloin kiinteistö myytiin Suomen valtiolle. Tällöin Kanttila muuttui valtion virastotaloksi ja rakennus muuttui toimistokäyttöön. Valtio myi omistuksensa (1974—2004) päätteeksi kiinteistön rakennusliike NCC:lle (Bonava). Nykyisin Kanttilan omistaa Minna Canthin talo ry, joka osti sen vuonna 2017. Keskustelu Kanttilan kulttuurihistoriallisista arvoista ja huoli rakennuksen purkamisesta tulivat ensimmäisen kerran esille 1970-luvun puolivälissä sen huutokauppaamisen yhteydessä. Minna Canthin suvun toive oli, että Kanttilaan olisi tullut Minna Canthin museo ja kulttuurikeskus. Jo vuonna 1947 perustettu Minna Canthin seura sekä v. 1991 perustettu Kanttilan kulttuurikeskuksen kannatusryhdistys ry ovat toimineet rakennuksen säilyttämiseksi ja suojelemiseksi sekä uuden käyttötarkoituksen löytämiseksi.

Minna Canthin talo ry on perustettu v. 2016 kunnostamaan Kanttila ja synnyttämään Minna Canth -akatemia, joka vaalii Minna Canthin henkistä perintöä tukemalla sananvapautteen ja tasa-arvoon liittyvää toimintaa eri muodoissaan. Minna Canth -akatemian tavoitteena on kulttuuriperinnön vaaliminen sekä taiteen ja tieteen kansainvälinen residenssitoiminta. Tähän mennessä yh-

Talousarvioaloite TAA 247/2023 vp

distys on mm. teettänyt rakennushistoriallisen selvityksen (RHS) v. 2020 ja muita selvityksiä sekä lähes valmiit arkkitehtipiirustukset. Suunnitelmana on, että Kanttilan sisätiloista puretaan ja poistetaan kaikki 1970-luvun valtio-omistuksen aikaiset ja käyttöiän lopussa olevat rakenteet ja tekniikka.

Kanttilasta on tavoitteena muodostaa kansainvälinen tasa-arvon, taiteen ja tieteen talo, joka edistää kulttuurin ja luovien alojen toimintaympäristöä. Minna Canthin talon ja Minna Canth -akatemian suunnitelmissa mahdollisia toimintoja ovat mm. koko Suomen naisasian historiasta kertova museo, residenssitoiminta ja työhuoneet taiteen ja tieteen toimijoille, historiallinen Minnan salonki, näyttelytilat, näyttämö ja kahvila. IAWM:n (International Association of Women's Museums) listauksen mukaan Pohjoismaissa on naisten historiasta kertovia museoita yksi Tanskassa ja Norjassa sekä kaksi museota Ruotsissa, mutta ei yhtään Suomessa. Kanttila edistäisi kohtauksia ja demokratiaa, sivistystä ja osallisuutta sekä vapautta Minna Canthin tärkeänä perintönä Suomelle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Kuopion kaupunki sekä Minna Canthin talo ry ovat käyneet yhteisiä keskusteluja Kanttilan hankkeen edistämiseksi hyvässä yhteistyössä. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2023 Minna Canth -säätiön perustamiseen ja Minna Canthin kotitalon Kanttilan korjaushankkeen edistämiseen ja käynnistämiseen 50 000 euroa. Kuopion kaupunki on perustanut kumppanuustyöryhmän, jonka tehtävänä on valmistella Minna Canth -säätiön perustamista, säätiön toimintaa sekä Kanttilan korjaushankkeen etenemistä. Kumppanuustyöryhmässä on myös mm. Itä-Suomen yliopiston edustus. Yhteisenä näkemyksenä on ollut, että perustettava säätiö toimisi Kanttilan muutos- ja korjaushankkeen rakennuttajana sekä hallinnoisi siellä tulevaa toimintaa. Yleishyödyllisen säätiön erityistehtävänä olisi vaalia ja hoitaa Minna Canthin perintöä tasa-arvon, ilmaisuvapauden ja demokratian kehittämisessä. Rakentamishankkeen kustannukset voi arvioida tarkasti vasta kaikkien suunnitelmien valmistuttua, mutta karkea asiantuntija-arvio on ollut 7–9 miljoonan euron luokkaa. Rahoitus tulisi koostua sekä valtionavustuksesta, kaupungin rahoituksesta, että yksityisten mesenaattien, säätiöiden ja rahastojen lahjoituksista.

Minna Canthin kotitalon Kanttilan muutos- ja korjaushanke sekä säätiön perustaminen ei etene ilman valtion osallisuutta. Ensivaiheen rahoitustarve mm. suunnitelmien viimeisteleminen, selvityksiin, kiinteistön ylläpito- ja käyttömenoihin, korjaushankkeen käynnistämiseen ja rakennusluvan hakemiseen sekä Minna Canth säätiön perustamiseen ovat yhteensä vähintään 600 000 euroa. Kanttila on kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus ja valtakunnallisesti merkittävä kulttuurirakennusten peruskorjaushanke.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää 200 000 euroa momentille 29.80.50 Minna Canthin kotitalon Kanttilan korjaushankkeen suunnitteluun ja edistämiseen sekä Minna Canth säätiön perustamisen valmisteluun.

Talousarvioaloite TAA 247/2023 vp

Helsingissä 20.10.2023

Karoliina Partanen kok
Tuula Väätäinen sd
Bella Forsgrén vihr
Krista Mikkonen vihr
Seppo Eskelinen sd
Saara-Sofia Sirén kok
Laura Meriluoto vas
Hilkka Kemppi kesk
Hanna Räsänen kesk
Timo Suhonen sd
Markku Siponen kesk
Jouni Ovaska kesk
Hanna Kosonen kesk
Petri Honkonen kesk
Jani Kokko sd
Annika Saarikko kesk